

KAPILLÄR KONDENSATION – GLÖMDA KILARS BENSKÖRDHET

En halv generation tillbaka hade Dag Kolsrud lämnat en liten kil som fast punkt på en ny led. Ett år senare tog han Jappe Pålgård med på en resa till leden. Kilan verkade mindre förtroendegivande än önskat, även om den fortfarande såg hel ut. De utsatte kilen för kroppsbelastning, och wiren brast, vilket den inte gjort i nytt skick.

Stein Tronstad skrev ett år tillbaka så här om fenomenet: "Stålvajrar är olämpliga jämfört med kätting då de består av en samling oberoende metalltrådar som ger vajern större korrosiv yta vid samma tvärsnitt på materialet. I den fuktiga miljön innanför plasten har detta givit snabbare rostgenomträngning. Ett annat problem med vajern är att aggressiva provvryck kan tänkas ge brott i enskilda trådar. Testningen kan i så fall leda till att strukturen försvagas, utan att det nödvändigtvis upptäcks. (Fritt översatt ur hans rapport "Dødsulykke på Kvaløya ved Tromsø 17. juni 2009")

Problemet har även en annan sida, ett fenomen som kallas kapillär kondensation. Kondensation är vad som sker i form av dimma över en sjö en tidig septembertid. Dimman består av små droppar som bildas när varm fuktig luft avkyls så att den relativa fuktigheten lokalt kommer upp i 100%. Kapillär kondensation uppstår i de minsta skrynklor i bergets yta och innebär då att det bildas små droppar inne i de mikroskopiska skrynklor. Dropparna bildas även när luftfuktigheten understiger 100% och vi upplever det som dåligt "stick". Man kan observera det genom att väga en sten på en mycket noggrann väg. Det visar sig då att dess vikt varierar något även vid torrt

väder, dvs med luftfuktighet ett stycke under 100 %.

De av läsarna som hänger kläder på tork utomhus vet att de kan kännas tyngre och lite kladdiga även utan regn eller dimma när den relativa fuktigheten är hög men ändå under 100%. Med kapillär kondens bidrar en massa mikroskopiska droppar till vikten. När det gäller wirar i wirekilar så uppstår kondensen i kontakten mellan wirarna. Wiren kommer därför ofta att vara delvis fuktiga även i "torrt" väder. Detta kan ske även utan plasthölje men förstärks antagligen av detta.

Alla wirens tunna "trådar" utsätts därför för rost, även när de befinner sig mitt inne i wiren. I en utomhusmiljö torkar de självan upp tillräckligt fort för att undkomma nedbrytningen. Dessutom kommer ju dess till synes släta yta att mikroskopiskt sett vara skrynklig efter lite påbörjad korrosion.

Detta gäller självfallet också för kamsäkringar med wire i stamsystemet. Däremot mindre för en gammal styvskaftad Wild Country friend. Pit Schubert lär ca tio år tillbaka ha påtalat problemet i samband med via ferratawires.

Slutsats:

Runt om i bergen sitter kvarlämnade kilar. På leder där man inte lyckades få ut den, på platser där det firats av osv. Dessa kilar bör man aldrig lita på! Kilar som hittas kvarlämnade i berget ska alltid backas upp i firningssituationer. Om man är omedveten om dess "historia" och de har suttit så länge, att de har förlorat sitt lyster, då får de gärna plockas bort och slängas i metallåtervinningen vid hemkomst – lita inte på dem!

Rafael Jensen med solid hjälp från Jappe Pålgård

Accesschef önskar sig 6000 aktivister

I förra numret av Bergsport sökte vi fler engagerade medlemmar till accesskommittén. En person svarade.

Sommarklättringen är snart till ända och facit lyder:

- Närboende till klippan Viks-Kile på Tjörn har skickat ett mejl till klätterklubben och undrat varför deras soptunnor är fyllda till bredden med sopor från klättrare.
- Länsstyrelsen har fått upp ögonen för "vildbultningen" på Kullaberg och kräver att klättrarna anger vart bultarna sitter och skickar in dispensansökningar för alla fasta installationer.
- En utländsk turist kör hela vägen fram till Hallindenklippan och försvarar sitt tilltag med motiveringen "Det var så dåligt skyltat, att om dom får accessproblem så får dom skylla sig själva".
- Accesskommittén får in uppgifter som tyder på groende accessproblem i Sörmland, Norrköping, Småland och Stockholm.

Listan kan göras lång. Självt klättrade jag i en kohage i Bohuslän och upptäckte att någon dum jävel underlätit sig att ta med skräpet efter sin lunch med sig hem. Om bonden blivit tvungen att nödslakta sina kreatur för att dom fått i sig ölburkar och sopor, hade han då fortfarande varit lika vänligt inställd till klättrare?

I UIAA Mountain Ethics står det att det är en rättighet att få röra sig i bergen. Vi har dessutom allemansrätt i Sverige. Jag anser att vi också har skyldigheter. Jag tror dessvärre att många glömmar att vi även har skyldigheter, skyldigheter gen-

temot närboende, bönder, sommarstugeägare, andra frilufsa-re, natur och framförallt varandra.

Jag kollar runt på forum på nätet och ser att engagemang finns det gott om. Så i det här numret av Bergsport söker vi inte bara fler engagerade själar till accesskommittén. Vi efterlyser dessutom 6000 medlemmar som förstår att deras agerande ute på klippan får konsekvenser.

Och istället för att peka på någon annan så ber jag er nu: ta upp fimpar, ölburkar och sopor runt klipporna. Ta mod till er och säg till om någon parkerar fel eller skriker könsord ut över sommarstugelandskapet när han blir utspottad av klippan. Plågsamt börjar det gå upp för mig vilken ändlig resurs klipporna är, och hur lätt vi blir överkörda av myndigheter och markägare. Det enda som krävs är lite sunt förnuft. Och att vi hädanefter inte bara städar upp efter oss själva utan även efter andra.

*Christofer Urby
Ordförande Accesskommittén*

